

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu. séu prin posta
séu prin domni co-
lectori.

Nr. 4.

Brasiovu 15. Februariu 1875.

Anulu VIII.

S u m a r i u : Insemnatatea literaturii romane traditionali. (Urmare). — Fragmente dein istoria regimentului alu II lea rom. granitariusu transilvanu. (Fine). — Acte prealabili si memorandumu dela Blasiu 1872. — Starea actuale a diaristiceii la natiunea daco-romana. — Publicarea baniloru incursi. — Bibliografia.

Insemnatatea literaturii romane traditionali.

(Urmare.)

III. Se trecemu fugitivu si se ilustramu cu câte-va esemple si partea materiale a literaturii nóstre traditionali.

Aici contingentulu celu mai mare ni'lu dau legendele mitice (povestile) si naratiunile epice. Amendoué, legendele cá si naratiunile, pertracta aceeasi materia omogena; numai cátu in legend'a mitica materi'a remase mai intactu in form'a sa stravechia traditionale, precandu acea in naratiunea epica capetá o prelucrare istorica si fú legata de anumitu tempu, locu, numene, scene si cercustari multu pucinu fap-tice. Cu alte cuvinte, dupa cumu se respica fratii Grimm, „legend'a e mai poetica, naratiunea mai istorica; ceea consiste mai cá numai in sene insasi, in nascut'a sa flóre si perfectiune; éra naratiunea epica, de o mai pucina varietate a colerei, are inca acea peculiaritate, cá e legata de unu ce cunoscutu si sciutu, de unu locu ori unu nume ascuratu prin istoria*.) Care e inse acea materia omogena? „Suntu remasitiile unei credintie, ce se urca pana in tempulu celu mai stravechiu,“ ne raspunde Guilielmu Grimm, care credintia cuprinde si respica in icóne lucrurile suprasentiuale; acele remasitie mitice sémena bucatieleloru unei geme sfermate, ce diacu respite pe pamentulu coperitu de érba si de flori, si numai de ochulu mai ageru cautatoriu se descoperu.**.) Scurtu: dein legendele mitice ne resuna ultimele ecuri ale mitologiei religiuarice stravechie, in fundamentu intogmai comuni totoruru natiuniloru europene de vitia ariaca, precumu si intre limbele loru descoperimu o afinitate si apropiare mai mare au mai mica.

Impregiurarea acestei afinitati batetórie la ochi a legendelor mitice in punctele loru esintiali la tóte popórele indoeuropene — una afinitate, carea in afinitatea limbelor loru are cea mai corespundietória analogia, — aduse pe eruditi la aceea conclusiune,

cá léganulu fondulu legendelor mitice dein vorba, e de a se cercá in Asi'a, partea de pamentu, ce impopora si Europ'a nóstra. Numai catu de intrebamu, cá cumu si candu migrá si se respandí acelu fondu de mituri la diferitele nationalitati iddoeuropene? respunsurile reesu fórté diverginti.

Unii, cu Teod. Benfey in frunte, ne respundu, cá povestile fure dintr'u inceputu proprietatea eschisiva a Indiloru séu Indianiloru, dela cari prin mediolocirea Persiloru si Arabiloru islamiti s'aru fi propagatu, antaiu pre cale orale, dupa acea si literaria, in Europ'a crestina camu dela secl. X., celu multu alu VII. incependu. / Altii inse cu Felice Liebrecht aréta, cá unu mitu indianu erá amú in secl. V.—VI. inainte de Crestu localisatu in Macedoni'a; deci trebui se existe si in antecitatea carunta comerciú intre Indi'a si partile apusene, mediolocita prin Feniciani si altii, cumu indigeta si caletoriele regelui Salomone la Ofiru*), relatate in S. Scriptura**.) / Éra sanscritistulu A. Weber e de opiniune, cá espeditiunile lui Alesandru-celu-mare punendu pe Greci in comerciú directu cu Indi'a, in urmarea acestei, felu-rite naratiuni, fabule, legende, mituri si alte asemeni materie strabatura in Indi'a, si vice-versa din Indi'a migrara cátra apusu; inse asia, cá inainte de Crestu torintele europeanu pare a fi fostu mai potericu; dupa Crestu deincontra, celu indianu. / Dara parerea mai generale si dóra cea mai intemeiata e, cá legendele mitice in fondulu loru inca suntu de a se considera cá un'a dein acele posesiuni spirituáli ale natiuniloru ariace, pre carea fia-care dein ele la emigrarea sa dein Asi'a o luá cu sene si o straplanta, intogmai cá limb'a, in nou'a sa patria européna.

Altu-cumu intielesulu primitivu alu acestoru mituri si legende mitice asisidere nu e altulu, decatu intipuitiunea si asia-dicundu sensificarea fenomenelor atmosferice si solari in natura; sensificarea luptei intre lumina si intunerecu, intre di si nopte, intre véra si iérna; sensificarea contrastulu între poterile esterne ale naturei, cele ce adesu se manifesta in modu asia de infioratoriu, si între poterile ei interne,

*) Iac. und Wilh. Grimm Deutsche Sagen, Berlin 1821; I. inceputulu prefatiiei.

***) Iac. und Wilh. Grimm Kinder-und Hausmährchen, Götting. 1821; III. pg. 409.

*) Teod. Benfey Orient und Occid. in ihren gegenseitig. Beziehung., Götting. 1870, curs. anuale III. pg. 170.

**) III. Reg. 9, 28.

intr'ascunsu operat'orie; éra in respectu morale de multe-ori sensificarea contrastului între forti'a bruta si între indemanatatea, fineti'a si agilitatea astuta*).

Omulu primitivu vediendu adeca pe pamentu in giurulu seu inversiunat'a lupta pentru esistintia, lupt'a deintre sene a animaleloru, lucruriloru si elementeloru: fenomenele de pre firmamentu, ambletula crucisiu si curmedisiu alu nuoriloru tempestosi, ventulu si vijeli'a, tunetulu si fulgerulu scl., le crediù a fi asisidere numai manifestatiunea luptei deintre nescari fiintie nevediate, parte bune, parte rele. Pre aste fiintie la inceputu, intru marginit'a sa intielegintia si astractiune, si-le inchipuiá a fi totu animale cá cele pamentene, si totu ómeni cá elu insusi; dara incetu pre incetu fantasi'a si pótorea lui intielesuale, ce se desvoltá mereu, preface acele fiintie intipuite iu ómeni mai poternici decâtu acesti de pre pamentu, adeca in eroi, pre cari apoi cu tempu impresorandu-i dein ce in ce mai multu cu unu nimbu supranaturale, pe urma ii straformà in diei; adeveratu cá in diei supusi nu la pucine debilitati umane. cu tóte aceste pre astu gradu intrà 'ea in credenti'a religiu-naria a omenimei o dose buna de elementu morale**).

Astu modu se nascura miturile si mitologi'a. Inse — ce curi'osa cerculare séu rotatiune a istoriei genului umanu chiaru si pre acestu terimu! Precumu dein animale si ómeni se fecese eroi, dupa acea diei, asia vice-versa propasirea intelectuale continuata a omenimei amestecà dieitatile mitologice si referintiele loru dein ce in ce mai multu cu referintiele vietiei omenesci, pastrandu totusi inca multe parti miraculo-se; si pre acestu gradu se gasescu legendele nóstre mitice séu povestile. Pe urma tempurile vechie indosinduse totu mai multu in memori'a poporului, geniulu lui istorificà legendele mitologice séu povestile, le strapuse in epoce mai noue, si despoiandu-le de elementulu miraculosu, le adaptà sceneloru dein acele epoce; va se dica: geniulu poporului fece dein povesti cu tempu naratiuni epice, epopea poporale.

Astu modu, dupa cele premise, de sene se explica legendele mitice rom. cu „Ilén'a Cosantén'a dein cositie rosa ii canta“; cea ce nu e alt'a, decâtu intipuitiunea primaverii in florite; mai incolo legend'a cu vergur'a de minune frumósa, ce devine ascunsa sub pamentu la pitici***) cá Persefone la Greci si Romani in tartaru, si éراسي cu vergur'a, carea nasce copili cu perulu de auru, sub cari personificari e de a se intielege, cá frumoseti'a naturei iérn'a dispare, se baga asia dicundu in fundulu pamentului, éra dupa acea ni se renasce, ne lucedu de nou fru-

*) Astutu coresponde la barbarismulu ungurescu violénu in cartile vechi hitlénu (hitetlen) si la barbarismulu turcescu síretu. Red.

***) F. L. W. Schwartz Ursprung der Mythologie dargelegt an griechischer und deutscher Sage, Berlin 1860; in prefacia.

****) Arth. u. Alb. Schott Walachische Mährchen, Stuttgart und Tübingen; pag. 318.

mosulu si auriulu sóre de primavéra. Astu modu vinu de a se interpretá gigantii séu uriasii, cari in cért'a loru restórna déluri, cá Titanii dein mitologi'a greco-latina, si cu un'a singura lovitura ciunta muntele Retediatu dein tíer'a Hatiegului, ce si-are parechia si tisu in Montserrat, v. s. d. muntele re-tediatu dein Cataloni'a Ispaniei; mai departe gigantele cu unu ochiu in frunte, care in neospetalitatea sa frige si manca pre ómenii reslatiti si retaciti la densu, intogmai ca Polifemu dein Odissea lui Homeru si dein Eneid'a lui Vergiliu*), — s. a. s. a., dein ale caroru amenuntími ai poté reconstruí mai intréga mitologi'a strabuniloru nostri romani.

Aflarea intielesului legendeloru mitice si alu mitologiei nu e meritulu eschisivu alu tempului nostru. Cu una asemene splicare a mitologiei si mituriloru se ocupá amù Elenii celi vechi, deintre cari ja in secl. IV. inainte de Chr. Metrodoru dein Lampsacu, dupa marturirea lui Hesychiu, dicea, cá regele Agamemnon e de a se intielege despre eteru séu aeru. Teoriele loru esplicative erá: parte etica, dupa carea p. e. Atene insemná predinti'a, Ares neprudinti'a; parte fisica, respective simbolica séu alegorica; parte in fine istorica séu euhemeristica, amesuratu carei diei mitologiei nu sunt alt'a, decâtu nisce regi, filosofi, eroi, barbati destinti, caroru dupa mórté li-se dederu onori divine. Teori'a ultima se aplecà de càtra unii in tempulu mai nou si la une sectiuni dein Biblia; éra altii voira a aflá in mitologia personificate: fisic'a, alchimi'a, filosofi'a, geografi'a, naegatiunea, electricitatea si càté tóte.**)

Adi in privinti'a esplicarei mituriloru se sustienu camu doue teorie ja aieptate: teori'a solare si cea atmosferica, despre a caroru diferentia se audimu cumu se respica renumitulu filologu Masimilianu Müller. „Teori'a solare, dice densu, se uita dupa regulari-iele revolutiuni cotidiane in ceriu si pre pamentu, cá dupa materialulu, dein care se tiesù pandi'a vergata a mitologiei religio-se a Ariaciloru, numai ici colea invoiundu-se a admite càté o batetura dein icónele mai fortiate ale orcanului, fulgerului, tunetului; cea-alalta, teori'a meteorica, considera nuorii si vije-liele si alte, asia graindu sfortio-se fenomene naturali cá pre acele, cari le producu impresiunile cele mai adunci si mai durabili in animile aceloru oserbatori vechi, cari cumu amu dice, nu se mai mira de mis-carile ordinarié ale corpuriloru ceresci, ci numai in orcanulu cumplitu, in cutremurulu de pamentu si in focu potu observá presinti'a dieitateri****). Aceste suntu cele doue teorie; adeverulu inse va stá si aici, cá mai pretotindenea, in mediuloculu de auru, séu mai dreptu graindu, in amendoue teoriile impreunate

Ce se dicemu apoi de insemnatatea legendeloru

*) Vergiliu Mar. Eneid. VI.

***) Greg. Krek, o. c. pag. 263.

****) M. Müller Vorlesungen üb. die Wissenschaft der Sprache, t. II. pg. 477.

mitice? Ce alt'a, decâtu cea ce afirmă Schiller, că „in povesti si istorie cavaleresci diace unu materialu pentru totu ce e mare si frumosu?“ O semtira ast'a poeti mari, cá Sofocle, a carui „Antigone,“ cá Shakespeare, a carui „Romeo si Iuli'a“, „Comerciantele de Veneti'a“ si alte piese clasice mai multe, cá se nu dicemu tóte, suntu scóse dein sorgintele amirabile alu acestoru mituri, legende mitice si naratiuni epice, cum o documentara mai multi eruditii dein dilele nóstre.*) Ci densele posedu si o alta lature, inca mai insemnata si interesante. Ele, cá si limb'a, cá si datinile si cele-alalte parti ale literaturii nóstre traditiunali, suntu in stare de a intregi au intari cea ce scienti'a pre alte cali va fi statoritu despre varie rapórtu sociali si de dreptu, ce voru fi esistatu la mosi de stramosii nostrii: despre ideile loru in privinti'a justitiei si nejustitei, despre relatiunea intra barbatu si femeia, intre parinti si copili, despre insemnatarea juridica a ospitalitatiei, a fertatiloru-de-cruce, si despre alte fasi ale vietiei de dreptu dein vechime. Ba chiaru si in respectu limbisticu ele pastrara remasitie pré interesante; p. e. „gratia capului meu“, „pasere maéstra“ si alte multe vorbe si diceri bune romanesci se conservara numai in legendele si naratiunile cestiunate.

Asia este: legendele mitice si naratiunile epice poporali suntu fórté momentóse pentru nu pucine puncte dein trecutulu mai vechiu alu gintei daco-romane. Pentru cá de si, cumu afirmaramu, povestile nóstre in fondulu loru se gasescu parte si la slavi, germani si cele-alalte popóre indo-europene, ele inse si la noi si la eli capetara in decursulu secliloru o peculiare desvoltatiune si forma, unu peculiare coloritu natiunale, li-se intipari timbrulu ideiloru, cugeteloru, semtiriloru si templamenteloru natiunei respective. Cu unu cuventu: mitologi'a daco-romana difere de a slaviloru, de a germaniloru, si asia mai departe; ea radima si se apropia de cea greco-latina; si de se si afla ce e dreptu, in respectulu acest'a unele puncte de atingere intre noi si alesu slavii meridionali, totu ce dein acele puncte nu se va fi aflandu si la celi septentrionali, va poté fi mai totu-déun'a privitu cá impromutatu dela noi romanii.

IV. Asemene momentositate posedu si proverbiele, credintiele desierte, descantaturele si similiturele.

Proverbiele concentrandu unu lucru generale si abstrasu intr'unulu parteculariu si concretu, prin ast'a vorbescu o limba de toti intielésa, si au radecin'a loru mai multu in semtiementu, in anima. Insusirile aceste le desclinescu de asia numiti gnómi séu sentintie, dicale sentintióse, ce suntu productulu mintiei calculatórie. In aceste frasi, scurte, indesate

si apesate, in proverbie, se desémna de multe-ori cu una pregnantia uimitória caracterulu cutaruf poporuf, datinele si moravurile lui dein cutare epoca, privintiele ce le are despre dieitate, omenime si natura, si in generale despre lume si viétia; cea ce cu atatu e mai momentosu, cu catu stilulu loru lapidariu le padí in decursulu tempuriloru de straformari esintiali. Sté aici unu singuru singurelu esemplu de proverbie romane dein tempulu mai nou. Disolutiunea lucruriloru sub fanarioti in Romani'a trasese dupa sene si debilitarea legaturei matrimoniali cu sciutele dese, astadi, charu ceriului! mai restrinse, despartiri de casatoria; spiritulu poporului caracterisá numai decatu epoc'a cestiunata dein acésta lature sociale cu proverbiulu, usitatu numai deinceolo de Carpati: „Domineca la cununia, luni la metropolia.“

V. Apoi ce se mai lungimu vorb'a despre credintiele desierte cu Elele, cu Ursitele, cu Martióle séu Marti-séri'a, cu caii lui San-Tóderu, cu profetiele de maritisiu in nóptea craciunului si anului nou, si cu celu-alaltu nuoru de credintie poporali? Ce se mai dicemu despre formulele de descantare si bosconire, si despre alte relicuie de idei si privintie poetice, pre cari una generatiune preistorica le avea despre natura? E invederatu, cá prim'a loru urdire e de a se pune inderetu intr'unu tempu, candu omulu se sentiá si sciá inca cu totulu dependinte dela manifestatiunile naturei, si puterea liberei lui vointie snbiective nu reusise inca a se afirmá. Candu p. e. tieranulu romanu si adi crede. cá fulgerulu se asvêrle din ceriu dupa spiritulu celu necuratu, carele jóca in giurulu omului, si pre omu numai atunci lumineresce, déca diavolulu apuca a se ascunde in omu: e invederatu, cá aici avemu de a face cu credinti'a stravechia, primitiva, dupa carea tempestatea se considerá cá un'a lupta intre dieii luminei si intre demonii celi rei ai intunerecului.

VI. Totu asia stá lucrulu si cu similiturele*). Ele asidere suntu de nu pucina insemnatare, alesu pentru mitologi'a daco-romana. Remasitiile si urmele mitologice in ele nu suntu rare. Pentru esemplu e invederatu, cá daco-romanulu personifica diorile, chiaru cá la celi vechi Auror'a, candu similesee, cá

Ilén'a
Cosantén'a
Brâulu si-a incinsu,
Portile-a deschisu,
Chiaile si-a perduto;
Lun'a le-a vediutu,
Dar' nu le-a luatú,
Ci sórele le-a apucatu;

cu alte cuvinte: Auror'a premerge sórelui, deschide portile sórelui si dilei; si-incinge brâulu, va se dica

*) K. Simrok Die Quellen des Shakespeare in Novellen, Märchen und Sagen, mit sagengeschichtlichen Nachweisungen, Bonn 1870; I. 2. pg. 213. R. Genée Shakespeare, sein Leben und seine Werke, Wildburgshausen 1872; pg. 273 G. Gervinus Shakespeare, Leipzig 1862; I. 3. pg. 291; si altii.

*) Vulgo cimilitura séu ciumilitura; dela lat. similis-e?

rosietî'a incantatória a dioriloru; si-pierde chiaile, adeca róo'a, pre carea lun'a o lasa in pace, sórele inse o iea, o topesce.

(Va urmá.)

Fragmente dein istori'a regimentului alu II-lea romanescu granitiaru transilvanu.

(Fine.)

Alu treilea casu. Soldatulu gregariu Ioanu Moca totu dein a 14-ea compania, nascutu in Datesiu (com. Turdei), la fiorosulu assaltu dela Casa Pasquali luá trei glóntie in peptu; atunci isi desfacu peptulu, aretà camaradiloru sei ranele sale strigandu: Se traiésca imperatulu! Sunt mandru cá am luatú aceste rane pentru elu; cá-ci noi invingemu, si eu inca m'am batutu alaturea cu voi." Ultimele sale cuvente fusera: „Nu mai pociu lupta; singur'a mea dorere este acésta!" Dicundu aceste, cadiu mortu. (Vedi atestatulu capitanului C. Klein, Annex'a Nr. 14.)

Mai are acestu heroismu, acestu sublime respectu cátra juramentu sub drapellu, vreo trebuintia de comentariu?!

Inflacaratulu patriotismu alu poporului italianu, mandri'a sa nationale, cultur'a sa superióre, aspiratiunea secularia de a perveni la independentia si la unitatea politica a Italiei, energi'a si perseveranti'a cu care natiunea mergea cátra scopulu acesta, sunt totu atátea calitati ale italianiloru, cunoscute in Europ'a; ele inse au fostu si totu atátea arme vigoroze, cu care poporulu italianu combatea dominatiunea austriaca, nu numai in Itali'a superióre (Lombardo-Veneti'a) supusa immediatu Austriei, ci si in celelalte provincii supuse dominatiunei vreunui archiduce austriacu, séu altui suveranu consangénu, ori confederatu cu Austri'a. De aici se judece ori-cine puterea de resistentia ce avea se intempine trupele austriace in Itali'a, mai virtosu dela 1848 incóce. Natiunea intréga cu puçine exceptiuni, era conspirata in contra regimului, fóra cá se mai fia vorba de formalitati, de secrete de a le conspiratoriloru, ci se scia puru si simplu, cá cine este italianu nascutu, trebuie se fia inemicu alu austriaciloru, cá si alu burboniloru. Inchiaierile de pace era in adeveru numai armistituri subscrise prin forti'a impregiurailoru, éra nu cá se fia observate, cá-ci poporulu nu volia se scia de nici-o pace. Urmarea fu, cá trupele asiediate in garnisóne trebuia se stea gata di si nópte de a trage arm'a cá si in campania, la totu momentulu, spre a se apara. Mai virtosu oficiarii era supusi la pericole permanente. Pána si in locurile publice, in teatru, pe piatile de exercitiu, inca si in unele beserice se aruncá p'ntre densii petarde si bombe orsiniane. In mai multe cetati era vai de acelu italianu, care ar fi cutediatu a se insoci cu austriacii fóra permisiune prealabile, si asia numai cu scopu de a se iniá in secretele armatei si ale regimului. Chiaru preotii si episcopii carii stá in prepusu cá se au bine cu austriacii, séu cá sunt increditiu regimului, era vediuti fórté reu, urgisiti si persecutati. In armat'a italiana se dá medalii commemorative anume la cei carii au participatu la bataliile avute pentru indepen-

dentî'a si unitatea Italie*); se impartia scripte, poesii, canetece, prin care ostasii era provocati si incuragiati a'si sacrifica viéti'a pentru sublimel scopu nationale. (Vedi intre alte multe Annex'a Nr. 15).

Éta cu ce inemici avea a face trupele austriace, prin urmare si regimentele imperatesci scóse dein Transilvani'a si translocate in Itali'a. Tocma pentru aceea inse cu atátu mai mare pretiu trebuie se aiba in ochii nostrii virtutile militari a le acelu ostasi transilvani, carii fóra se se puna inaintea loru cá de tienta liberarea patriei si libertatea natiunei, se batu heroicesce pentru cuventulu simplu, cá au juratu se se bata ori-unde'si vedu drapellulu loru.

Marele principatu alu Transilvaniei, asia precumu este elu trunchiatu de patru districte incorporate in an. 1861 la Ungari'a, dein populatiunea sa de $2\frac{1}{10}$ milióne suflete concurge la intregirea armatei imperiale de linia cu siepte (7) regimente de pedestrime, 2 batalióne de venatori, 2 regimente de calarime (husari); preste acésta se mai recrutédia dein Transilvani'a câte unu numeru anumitu de fetiori inca si la regimentulu 8-lea de artilleria, la corpulu de gendarmi si la institutulu prasirei de cai (eparii, stave, erghelii). Militi'a teritoriale (Honvéd, Landwehr) infientiata si pentru Transilvani'a de trei ani incóce, inca se afla in ajunulu formatiunei sale in doue brigade.

Dein acestu conspectu scurtu se póte cunósce, cá junimea transilvana are ocazioni destule spre a imbraçiosia statulu militariu si a se perfectiona in artea acésta, intocma cá si junimea celorlalte provincii ale Monarchiei, si déca vreti, cá junimea dein tóte staturile Europei. Exemplele antecessoriloru inca le are de inaintea sa. Curagiulu firescu nu póte se lipsésca la nici unulu, sub pedépsa de a'si perde dreptulu la numele de romanu. Sciu cu totii, cá celu care se teme de mórte, va mori de frica. De alta parte éراسi ne este cunoscutu la toti, cá in armat'a imperiale in dilele nóstre sunt vacantie celu puçinu pentru diece mii de oficiari subalterni si pána la capitani, éra lips'a de suboficiari (sergent-majori, sergenti, corporali) inca este destulu de simtita; prin urmare pentru teneri caroru le place activitatea si nobilea arte a armelor, sunt deschise carierele de inaintare. Scóle bune militare sunt chiaru si in sinulu fiacarui regimentu. Tractarea de astadi differe fórté multu

*) Medalia commemorativa delle guerre combattute per l'indipendenza e l'unità d' Italia nel 1848, 1849, 1859, 1860-1. Instituita con. reg. Decreto in data 4 Marzo 1865.

*) Pána inainte cu câteva ani in armat'a austriaca se numerá 62 regimente infant. Pe langa alte reforme, dein care unele radicali, cu statulu regimentelor s'au schimbatu si numerulu lor, care astadi este de 80. Regimentele de pedestrime care esu dein Transilvani'a sunt cu numele ce pórtá si dupa numerulu lor aceste: Imperatulu Alexandru Nr. 2. Marele duce de Mecklenburg-Strelitz, (mai inainte Culoz, vechiu) Nr. 31. Marele duce de Baden (Nasaudu) Nr. 50. Archiducele Carolu Ferdinandu (vechiu) Nr. 51. Regele de Bavari'a Nr. 62. Regele Olandei (Bisitria) Nr. 63. Sachsen-Weimar (Deva) Nr. 64. Regimente cal. sunt 41; de husari, dein Transilvani'a sunt M. principe Nicolae Nr. 23 et comite Crenneville Nr. 28. Batalióne de venatori 30.

de cea vechia. Disciplin'a e severa cumu trebuie se fia, dara individii brutali scadu la numeru pe anu ce merge, éra cei carii iti insultá nationalitatea si injurá cu „verfluchter Walach,“ au disparutu mai de totu; insulte cá cea dela Aradu coprinsa in expressiunea „schlechtes Material“ esita dein gur'a unui veneticu, inca au ajunsu á se numera intre raritati. Oficiari straini, veniti in armat'a austriaca dein mai multe tieri europene, éra mai virtosu dein Germani'a cu miile, carii trecea pe de inaintea filiiloru patriei, s'au inpuçinat. Fia-care oficiariu este obligatu prin lege á invetia bine limb'a regimentului, séu a se duce dela acela. Ómenii dein regiunile superiori si supreme ale armatei au venitu la cunoscintia, cá fusese una dein errorile capitali, pre candu nationalitatea soldatului era ignorata, limb'a lui nationale despretiuita, datinele sale religiöse si nationali batjocurite cu tendentia de a substitui loru pe altele. Astadi barbatii cei mai intielepti vedu si pricepu, cá pentru ajungerea scopului este fórte necessariu, cá pe langa ce te provoci la juramentulu soldatului, la onórea stégului, se faci totu-odata apellu la simtiulu si ambitiunea lui nationale, la exemplele luate dein sinulu poporului, alu carui filiu este elu; cá-ci intr'o armata poliglotta numai asia se póte destepta si nutri adeverata rivalitate nobile, éra nici-decumu defaimandu pe câte unu poporu, natiune, gente, si inaltiandu pe alt'a, nici favorandu mai multu pe unele decâtu pe altele. Si in fine lumea va vedea, cá barbatii de statu si comandantii de trupe se voru reintórce successive la cele mai multe maxime de statu ale imperatului Iosifu II-lea si ale celoru esiti dein scol'a lui. Candu Iosifu II. a scosu mai antaiu pe regimentele romanesci in contra turciloru, nu a statu unu momentu la indoiéla a destepta ambitiunea loru, declarandu pe ostasii romani de descendentii ai legiuniloru romane, dandu-le de simbolu „Virtus romana rediviva, asecurandu'i cá sub imperiulu seu va fi „Salva Romuli Parva Nepos“, si asia a facutu dein ei heroi si a vediutu minui de bravura. In campaniile austro-francesci li s'au datu mai multi oficiari romani si cátiva italieni, carii au sciutu se le vorbéscu in limb'a loru si se le strige „Inainte fetiori!“ éra rezultatele admirabili ale acelei tractari le vediuram dein extrasele protocolarie publicate pâna la anulu 1814.*) Si déca colonelulu Urban ar fi disu romaniloru in 1848: „Veniti fetiori dupa mine, cá se ve invetiu cumu se ve prefaceti in germani séu in magiari,“ óre cu ce ànima si cu ce curagiu s'aru fi miscatu ei dein locu? Aci se respundia portarea batalionului I. alu regimentului II-lea documentata in acésta istorióra a nóstra.

Distinctiunea facuta regimentului acestuia in a. 1852 prin darea medaliei de auru, pentru cá fetiorii batalionului I isi aruncasera la 1848 viét'i'a in siantiu pentru imperiu si tron, cá romani, a fostu unu balsamu vindecatoriu tornatu preste ranele natiunei intregi. Serbatórea cea mare dela Ceneda Venetiei in 1863 tocma pentru-cá i se dete totu-odata caracteru nationale, a preparatu asia de bine pe fetiori pentru dio'a cea mare dela Custozza.

Dein istori'a regimentului alu II-lea de militari romani transilvani invetiamu intocma cá si dein istori'a altoru regi-

mente, cá depende fórte multu dela modulu cu care est. tractatu poporulu si ostasii esiti dein trensulu, pentru cá se faci dein ei cei mai buni ostasi dein lume. Cere dela ostasiulu romanu ori-ce servitiu greu, pe care ai dreptu se'lu ceri in proportiunea poteriloru omenesci, dara nu'lu porta desbracatu, descultiu si mai mortu de tóme, cá in érn'a an. 1848/9, cá la Magenta si la Soferino. Pedepsesce'lu déca o merita, conformu legiloru, dara nu'lu mai insulta, si cu atátu mai puçinu se cutedi a te atinge de onórea lui nationale, ca'lu dóre si'lu sagéta pâna la sufletu. Inaltia valórea lui morale si simtiementulu demnitatiei omenesci; da'i educatiune in limb'a lui materna, cá acésta puçina osténela nu te costa milióne. Fà'lu se simtia, cá pre câtu tempu elu stá sub arme, parentii si toti cei de aprópe ai lui, sunt aparati cu mana tare si cu braçiu inaltu de impilarile si spoliatiunile unoru mici tirani de a casa, si préste totu, se nu mai suferi privilegiuri sub nici unu titlu si nici unu pretestu; se infreni ori-ce attentatu alu unui poporu de a incaleca preste celalaltu. Asia tractatu soldatulu romanu, va fi totu-deauna in stare se'ti tréca prin focu si prin apa.

Documentele si annexele citate in acestea fragmente, se se vedea in Istoria regimentului, editiune separata, de G. B. Brasiovu, 1874.

Acte prealabili si memorandulu dela Blasiu 1872.

(Micu episodulu dein istori'a nóstra moderna.)

Se afla intre noi câte unu omu, care suferé de mancarimea ce'lu face a legá de funea clopotului tóte afacerile nóstre strictu interne nationale, fóra picu de prudentia si discretiune, si chiaru cu periculu de a compromitte interesele vitali si a comitte tradare. Ce'i pasa lui, numai se'si sature curiositatea femeieésca si se'si satisfaca vanitatea de a poté dice, cá elu o a trombitiat'o mai antaiu in lume.

Tocma asia s'a intemplatu cu memorandulu dela Blasiu; elu dein primele dile ale formularei si subscriptiunei sale nu mai era secretu pentru unu numeru óre-care de romani; dara interessulu romanescu cerea, cá elu se remana de o camu-data, pe unu tempu óre-care, necunoscutu inimiciloru nostrii si chiaru unoru romani nefericiti, carii apucasera a se desbiná de cátra corpulu nationale, precumu si acelora, carii nu sciu tacé in nici-unu casu si sub nici-unele impregiurari, in câtu de aru fi la noi disciplina, unii cá aceia aru trebui se o patia cá si cumu o patu cu ai loru acei magiari si sasi, carii scapa dein gurile loru câtu unu secretu nationale.

Cá publicarea memorandului a trebuitu se se amane, s'a potutu convinge lumea dein acea furia, cu care se aruncara cele mai multe diarie magiare asupr'a romaniloru si asupr'a comitelui Lonyay, in data ce aflara in tómn'a trecuta. despre conferentia din 1872 si de memorandulu ei, éra redactorii dela „Reform“ tienuti de c. Lonyay, póte si ei surprinsi, se vediura necessitati a recurge la minciuna si a nega tapt'a domnului loru. Sunt si oresi-care semne,

*) Dupa carticie'a Poemation, de secunda Legione valachica etc. Magno Varadini 1830.

Nr. pres. 231/8.—1872.

„Marite Domnule!

In legatura cu script'a mea din 17 Iunie 1872 Nru. pres. 231/1 am onóre a incunoscintiá marimei vóstre, cà maritii barbati ai natiunei anumiti in script'a mea preatinsa au binevoitu a se declara plecati a luá parte la actulu importante de impacatiune, de un'a a consentí la acea, cá se convina la una consultare preliminaría, si anca la Alb'a-Iulia; deci mi-ieu libertate a ve recercá cu tóta onórea, cá se nu pregetati a ve ostení pe 1 Iuliu a. c. st. n. la Alb'a-Iulia, cá in diu'a acea cam pe la 9 óre demaneti'a se póta convení acolo toti membrii chiamati la consultarea amentita.

Primiti, marite domnule! asigurarea destinsei stime, cu care me subsemnã

Alu marimei vóstre stimatoriu

Ioanu Vancea,
mitropolitu.

Blasiu la 23 Iunie 1872.“

La acésta se respunse, cà dorinti'a este, cá conferenti'a privata se se tiena numai dupa ce se va fi tienutu si terminatu cea publica electorale, cu care acésta privata nu avea a face nimicu, mai alesu cà-ci alegerile si decurgea pe capete, si cà pe càtiva dein noi puçinu ne dorea capulu de acelea alegeri miserabili si efemere. Scopurile nóstre erá cu totulu altele, care inse nu se potea lega de nasulu tuturor copilandrilor. Intre altele, ne bucurámu, cà ni se dede ocaziune de a mai cerca inca odata si póte ultim'a óra. reconciliatiune sincera si durabile intre Sibiiu si Blasiu; cà-ci pãna atunci se stramutase de pre scen'a vietiei numai mitropolitulu Alexandru, dara cauzele dissensiuniloru atatu confessionalí, càtu si mai virtosu politice, inca nu disparusera de locu, ci acelea luasera unu caracteru si mai acutu, decãtu fusese elu pãna atunci. Tocma scopulu acesta nu se ajunse; era caus'a fũ morbulu celu periculosu, de care mitropolitulu Andreiu suferea fõrte greu, ceea ce se cuvene a constata la loculu acesta cu atatu mai virtosu, cà lumea pe dein afara, cumu erá ametita si turburata, nu vrea se' dea crediementu.

Conferenti'a dein Blasiu, de si privata, totusi aflã cu cale a lua protocollu asupra lucrariloru sale; pentrucã se potea presimti si chiaru prevedé ceea ce s'a si intemplat, cá unii ómeni, senu usiorei, senu reutatosi, se o aruncã in prepusuri, de si absurde, dara crediute de plebe. Deci se trecemu de-a drep-tulu la acelu protocollu, dein care lectoriulu va trage unele informatiuni, pe care si-le póte comenta elu insusi.

„P r o t o c o l u

luatu in conferenti'a tienuta in resiedenti'a archiepiscopésca dein Blasiu, in caus'a nationale a poporului romanu dein marele principatu alu Trãnsilvaniei.

Siedenti'a I-a dein 29/17 Iunie 1872.

In acésta siedentia au fostu presenti: Escelenti'a s'a domnulu Ioanu Vancea, arhiepiscopu si mitropolitu alu archidiecesei gr.-cat. de Alb'a-Iuli'a; D. D-nii: Georgiu Baritiu, cetatienu, membru alu municipalitatei dein Brasiovu si proprietariu de fabrica; Elia Macellariu, consiliariu guberniale in pensiune si membru alu consistoriului arhiepiscopescu gr.-orientale dein Sabiniu; Dr. Ioanu Ratiu, advocatu si proprietariu in Turd'a.

1. Escelenti'a s'a domnulu arhiepiscopu si mitropolitu Ioanu Vancea, invocãndu mai antãiu ajutoriulu spiritului santu, si apoi presupunendu, cà scopulu celu mare si salutariu, pentru care suntu convocati membrii acestei conferentie, este cunoscutu dein literele sale convocátorie de dato 17 Iunie 1872 Nr. presied. 231/1 esmise in urmarea espresei invoiri si chiaru provocãri a escelentiei sale domnului ministru presiedinte comite Melchioru Lonyay, invita pre membrii presenti, cá se se constituie, alegundusi presiedente si unu secretariu referente.

De presiedente este alesu in unanimitate de catra celialalti trei membrii, escelenti'a s'a domnulu arhiepiscopu Ioanu Vancea, si e rogatu a se insarcinã cu conducerea. De secretariu fũ alesu Georgiu Baritiu.

2. Escelenti'a s'a domnulu presiedente face a se dá lectura epistolei venite cá respunsu de dato 7/19 Iunie 1872, Nr. 226/11, dela escelenti'a s'a domnulu arhiepiscopu si mitropolitu alu archidiecesei gr.-orientale dein Ardélu, Andreiu baronu de Siagun'a, prein care face conoscutu, cà starea cea debilitata a sanetatei sale nece decumu nu-i permite a participá la acésta conferentia de mare insemnata, cà inse va tramite in loculu seu pe reverenti'a s'a domnulu archimandritu Nicolau Popea.

Membrii conferentiei, asculta cuprinsulu acelu respunsu venerabile cu tóta atentiunea cuvenita, apoi si-descopere unanim'a loru parere de reu profunda, pentrucã escelenti'a s'a mitropolitulu Andreiu baronu de Siagun'a, impiedecatu de starea cea debilitata a sanetatei sale, nu póte luá parte activa in persóna la lucrãrile conferentiei; ér' substituirea prein domnulu archimandritu Nicolau Popea se lieã spre sci-entia. —

3. Se perlege una alta epistola a escelentiei sale domnului arhiepiscopu Andreiu bar. de Siagun'a de dato 13/25 Iunie, cá respunsu alu doilea catra escelenti'a s'a domnulu arhiepiscopu Ioanu Vancea, in care arata, cà nece chiaru in casu, candu acéstea conferentie se-aru tiené in Sibiiu, nu ar' fi fia starea de a participá la ele, pentrucã medicii sei ilu retientu

dela ori-ce iritare a spiritului; de altmentrea recunosce marea importantia a lucrului.

Acestu raspunsu inca se liea spre scientia cu aceea-si parere de reu, cá si celu dein 7/19 Iuniu a. c.

4. Se dà lectura la telegramulu escelentiei sale domnului ministru presiedinte C. Lonyay, dein 27 Iuniu a. c., in carele, dupa-ce fusese inscientiatu despre casulu delegarei domnului archimandritu Popea, presupune cá discussiunile conferentiei voru decurge in liniste si cu tóta moderatiunea; apoi presiedentele invita pre conferentia, cá se nu puna puncte prea multe, ér' care se voru pune, se fia acceptabile, pentru-cá cu atatu mai usioru se se póta ajunge scopulu, pre-cumu s'a espresu si domnulu ministru presiedente.

Dupa ore-cari mici observatiuni facute de catra unulu de-intre membrii conferentiei la partea a dou'a dein telegramu, cu respectu la principiale conducatórie, — se liea spre placuta scienti'a.

5. Escelenti'a s'a domnulu presiedente observa, cá principiale supreme stabilite de monarchu si de corporele legislative ale Ungariei aru fi in lini'a prima cele respicate in art. de lege XII dein anulu 1867, intregitatea coronei santului Stefanu si uniunea.

In necsu cu acésta observatiune, escelentia s'a pune la discussiune generale cestiunea aceluor postulate nationali si conditiuni de viétia, fóra a caroru implenire si realizare, poporul romanu dein Transilvani'a nu se crede ascuratu in esistenti'a s'a, cá individualitate nationale.

Dupa cumpanirea toturoru impregiariloru dein mai multe puncte de vedere, si dupa comunicarea reciproca a opiniuniloru, membrii conferentiei afla, cá situatiunea este fórté grea, si totu asiá de grea este cestiunea pusa in-a-intea loru spre deslegare; cu tóte acestea, ea nu este desperata.

De aceea, membrii acestei conferentie declara, cá voliescu si dein partea loru, a mai incercá inca si astadata, impacatiunea, si a cautá cu totu zelulu si sinceritatea tóte càlile ce ducu la aceea; — dar' nu credu, cá fóra unu gradu ore-care de autonomia, fora administratiune separata si fora una lege fundamentale, care se ocupe locul diplomei leopoldine, se-ar' pote efectué una pacificatiune durabile.

In fine membrii conferentiei se unescu pentru asta-data asupr'a unui concludu, pre carele escelenti'a s'a domnulu presiedente lu-enuncia in urmatóriele:

1. Dn. secretariu G. Baritiu este inviatu a-se insarciná cu elaborarea unui proiectu de memorialu, carele avendu in vedere ideele si opiniunile desvoltate in siedinti'a de astadi, se cuprinda aceea serie de postulate nationali, despre care credu membrii acestei conferentie, cá realizandu-se cu tóta bunavolienti'a si sinceritatea, aru fi in stare de a pune fundamentu tare la una impacuire durabile; — se se observe inse, cá acestea voru fi numai convic-tiunile individuali ale membriloru conferentiei, si cá

densii nece decumu nu se semtu autorisati a voru in numele natiunei romane, dela care nu au nece unu mandatu.

Pana la elaborarea aceluor proiectu, siedentiele conferentiei se suspendu, cu atatu mai vertosu, cá membrii conferentiei dorescu, cá intr' aceea se apara si domnulu archimandritu Nicolau Popea in mediulocu loru, in calitate de mandatariu seuu delegatu alu esc. sale domnului archiepiscopu Andreiu b. de Siagun'a.

In tempulu elaborarei proiectulu, membrii conferentiei ajuta pre referentele loru, cu adunare de materialu.

Cu acestea siedintia I-a se inchide la 12½ óre.

Datulu cá mai susu,

Ioanu Vancea m. pr.,
mitropolitu de Alb'a-Iulia,
cá presiedente.

G. Baritiu m. pr.,
secretariu.

Macelariu m. pr.
consil. gubern. in pensiuene.

Dr. Ioane Ratiu m. pr.

P r o t o c o l u

luatu in siedinti'a II-a, tienuta in 3 Iuliu a. c. 1872 de conferenti'a conchiamata in resiedenti'a archiepiscopésca dein Blasiu, in caus'a nationale a poporului romanu dein marele principatu alu Transilvaniei.

Presenti toti membrii dein siedinti'a I-a.

1. Se perlege protocolulu siedintiei I-a dein 29 Iuniu a. c. si se adópta.

2. Se dà lectura proiectulu de memorialu, discutatu de repetite-ori in conversatiuni private ale membriloru acestei conferentie.

Acelu proiectu se adoptá de catra membrii conferentiei in form'a, in care se vede alaturatu la acestu protocolu /., si lu-declara de operatu alu seu.

Totu cu acést'a ocaziune se descopere parerea de reu, cá reverenti'a s'a domnulu archimandritu Nicolau Popea nece pàna astadi nu a venitu; prein urmare, nece nu a participatu la lucrarile acestei conferentie.

Intru asemenea, se liea spre scientia cu parere de reu, cá nece domnulu consiliariu Iacobu Bolog'a nu a potutu luá parte la conferenti'a de facia.

3. Escelenti'a s'a domnulu presiedente consulta pre membrii conferentiei, asupr'a modulu, cu care aru aflá densii cu cale, cá memorialulu acestei conferentie se fia in-a-intatu catra escelenti'a s'a domnulu ministru presiedente.

Membrii conferentiei róga pre esc. s'a domnulu presiedente, cá se benevoliesca a in-a-intá memorialu ei pre calea si cu modulu, pre care-lu va aflá insusi mai corespondietoriu scopului, ér' apoi despre resultatu voru fi incunoscientiati la tempulu seu. In fine se folosescu de ocaziune, spre a multumí escelentiei sale domnulu presiedente pentru fatigiele

puse dein partea s'a in convocarea acestei conferentie, pentru zelulu si devotamentulu, ce consacra causei nationale, si totu una-data pentru rar'a ospitalitate, cu care se-au vediatu imbraciosiati.

Dupa acestea esc. s'a domnulu presiedente' ro gandu pre Domnedieulu poteriloru, cá se caute dein ceriu spré sant'a nóstra causa, inchidiendu siedenti'a, dechiara totu una-data siedentiele conferentiei de inchise.

Er' fiendu-cá duoi membrii stau se plece pre la 11 óre in. am., remane, cá protocolu acestei siedentie ultime, se fia subscrisu de catra presiedente si secretariu.

Blasiu, datulu cá mai susu.

Ioanu Vancea m. pr.,
mitropolitu de Alb'a-Iulia,
cá presiedente.

G. Baritiu m. pr.,
secretariu.

Pentru autenticitatea copiei.

Blasiu, 4 Decembrie 1872.

Ioanu, mitropolitu."

Corespondentiele deintre cei doi mitropoliti nu le avemu, cá-ci ne lipsesce ori-ce dreptu la ele; dara acei carii credu cá aru avea vre-unu dreptu, le potu afla in archivulu dela Sibiiu, sub datele citate in protocollu.

Telegramulu ministrului comite M. Lonyay, adressatu cátra mitropolitul Ioanu in caus'a delegatiunei archimandritului Nicolau Popea prin mitropolitul Andreiu, de dato 27 Iuniu 1 óra 25 minute, coprendea ácestea: „Kérem Excellentiádat, hogy Popea urral hassanak oda, hogy kellő nyugalommal és mértéklettel az értekezlet megtartassék. Pontokat nagyon sokat ne tegyenek, és hogy elfogadhatok legyenek, mert annál könnyebben juthatunk célra.“ Adeca romanesce: Rogu-te excellentia; se conduci impreuna cu Popea lucrulu asia, cá conferenti'a se se tiena cu linistea si moderatiunea necesaria. Se nu puneti puncte prea multe, si (se puneti) de acelea, care se póta fi acceptate, pentru-cá cu atatu mai usioru se potemu ajunge la scopu.“

Partea antea dein acestu telegramu ne aduce fórte bene amente unu altu casu dein Iuliu 1862. Era se se tiena adunarea generale a asociatiunei nóstre transilvane, aici in Brasiovu. Cancellariulu com. Franc. Nadasdy fiendu nespusu de ingrijatu, cá nu cumu-va se se intemple demonstratiuni politice si chiaru turburari daco-romanice, rogase cumu sciú mai frumosu pe presiedentele Andreiu br. de Siaguna, cá nu care cumu-va se suferu lucruri de acelea; éra a patr'a di, dupa ce se terminasera tóte in ordine exemplariu si fora picu de assistentia, presiedentele ne arata unu altu telegramu dela Vien'a, in care cancellariulu nu sciá cumu se'i multiamésca mai

frumosu, pentru-cá cei vre-o 800 de óspeti si populatiunea intréga romanésca nu'si perdusera mintile de locu. Asia si com. Lonyay ne tinea pe noi acesti vre-o trei insi de ómeni semi-selbateci, promti a sari in barbile mitropolitiloru, de aceea ne si puse cumu amu dice, sub curatella; atata numai cá parentele mitropolitu Ioanu refusa in fapta si in modulu celu mai dulce, onóra de curator ad hoc.

La partea a dou'a a telegramului facú intre alti, dr. Ratiu observatiuni excelente, scóse dein istoria si dein dreptulu publicu alu Transilvaniei, éra dupa densulu urmá dn. Macellariu, aratandu alternativ'a, in care se afla statulu intre centralismu si federalismu, dupa care accentuá tare exemplulu Croatiei.

Comitele Em. Pechy disese catra dn. I. Ratiu in 19 Iuniu 1872 cu ocasiunea unei discussiuni asupra autonomiei transilvane: „Dein experienti'a ce am facutu in acésta tíera dela 1867 incóce, recunosc si eu, cá Transilvani'a are necesitate de administratiune separata, de libertate perfecta confessionale si altele asemenea; dara necesitatea autonomiei nu-o prea vediu. E dreptu, cá imperatulu si Deacu au fostu de parere, cá se ve dea autonomia, dara s'au temutu cá nu veti potea scóte nimicu la cale cu ungunii dein Ardealu.“

Mai sunt si altele multe, care astadi nu trebie se se spuna, dara póte mane séu poimane. Intr'aceea se trecemu in Nr. urmatoriu si memorandumulu. Voi íati datu valóre istorica; asia-dara fia si pe voli'a vóstra.

(Va urmá.)

Starea actuale a diaristiceii la natiunea dacoromana.

Reproducemu cu placere dupa Press'a dein Bucuresci acestu conspectu insocitu de unele observatiuni ale dlui C. D. Aricescu.

Domnule Redactoru,

In Nr. 9 din Column'a lui Traianu pe anulu 1873 amu publicatu o lista de diarele romane ce au aparutu in Daci'a traiana, dela anulu 1825 pana la Iulie 1873, éra in Nr. 1 dein citat'a fóia pe anulu 1874, amu publicatu unu suplimentu la acea lista, care continea diarele ce aparusera de la Iuliu pana la Decembre anulu espiratu.

Continuandu acea lucrare, am onóre a ve alatura o lista de diarele ce au aparutu in anulu 1874 in provinciile Daciei lui Traianu; recunosc c'aceea lista e necompleta, fiindu-mi cu greu a'mi potea procur'a tóte diarele romane cate aparu in Dacia, Ungari'a si Austri'a; astu-feliu ca acésta lista o potu completa fratii nostri de peste Milcovu, de peste Oltu si despre Carpati.

La acésta lista, alaturu o mica insemnare de cateva diare, din diferite epoce, descoperite in urm'a

publicarii listei de in Nr. 9 alu Columnei, spre a se putea completa diarele in anii la care se referu.

De vomu compara list'a diareloru pe anii 1873 si 1874, observamu:

1. Ca in anulu 1873 au aparutu 103 diarie, din cari 20 au tratatu despre litere, arte, sciintie, instructiune, istoria, educatiune etc.; 5 diare umoristice, 6 oficiale; era restulu de 72 politice. In anulu 1874 au aparutu 110 diarie, de in cari 22 sciintifice, literarie, istorice etc.; 7 umoristice, 7 oficiale, si restulu de 73 politice.

2. Ca in anulu 1874 au incetatu vr'o 40 diare din cele ce au aparutu in anulu 1873, adeca mai diumetate de in numerulu totale alu diareloru; ceea ce se pote atribui la lips'a de fonduri si de cititori: astu-feliu ca unu mare numeru de diare aparu si disparu pe fie-care anu, ca acele efemeride, cari nascu ou resaritulu s'orelui si se stingu d'odata cu apunerea s'orelui.

3. Intre diarele ce au aparutu in acesti doui ani, vedemu unele purtandu titluri escentrice, pompose, cari in genere nu corespundu cu titlulu si cu ideile autorulni, adeca cu scopulu ce si propune, precumu: Lumina, Impartialulu, Adeverulu, Tribuna, Democratulu, Descentralisarea, Desteptarea, Opiniunea publica. Dreptatea, Cugetulu tiei, Poporulu, Fulgerulu, Tunetulu, Cetatianulu, Fiulu Romaniei, Flagelulu.*)

Asemenea fanforonade, neimplinirea angajamentelor de in partea redactoriloru catre abonati, nici in privint'a programei nici a predari diareloru cum si alte cause, au produsu apathia, desgustu pentru organele de publicitate; astu-felu ca nici materi'a importanta a unora, nici critic'a altora nu mai facu o impressiune, cum facea la inceputulu emanciparei prese; d'abia cate-va organe seriose atragu atentiu-nea publicului inteliginte.

Priimiti, domnule redactoru, etc.

C. D. Aricescu.

L I S T A

de diarele ce au aparutu in Daci'a traiana in anulu 1874.

In Bucuresci: Monitorulu oficialu, Romanulu, Press'a, Column'a lui Traianu, Trompet'a Carpatiloru, Viitorulu, Le Journalu de Bucarest, Analele Societatii academice, Prevestitorulu, Reform'a, Telegrafulu, Poporulu, Revist'a contimporana, Ghimpele (umoristicu), Paraponisitii (id.), Buletinulu Curtii de Casatie, Descentralisarea (cateva numere), Diua, Moniteurs des annonces, Monitorulu ostei, Monitorulu literariu, F'oi'a Societatii Renascerea, Dreptulu, Revist'a sciintifica, Gazeta medico-chirurgicala, Oltulu (de d. Macedonski), Η Τρις (Aurora), La Corespon-

*) In anulu 1859 aparuse in Bucuresci o f'oi'a cu titlulu extravaganu „Aripele Furtunose.“

dance de Roumanie (Fr. Damé), Inginerulu, Economi'a nationala (supl. la Revist'a sciintifica), Gazet'a medicala, Curierulu financiaru, Noua Gazeta (despre industrie si educatie), La Roumanie, Lucratorulu romanu, Fiulu Romaniei, Tipografulu romanu, Asmodeu (umoristicu), Δεκέσλος (Paschidi), Mistri'a (francmasonicu), Curierulu familiei, Desteptarea, Opiniunea publica, Biseric'a ortodoxa romana, La Roumanie contemporaine, Curierulu de Bucuresci, Schitululu romanu de in Muntele Athos, Archiva rurala, Desbaterile Senatului.

In Craiova: Lumin'a, Gazet'a Craiovei, Adeverulu, Aurora Craiovei, Curierulu Craiovei, Oltenia, Post'a Craiovei, Monitorulu Comunei Craiovei.

In Turnu-Magurele; Teleormanulu.

In Focsiani: Milcovulu, Gazet'a de Focsiani Ecoul Putnei.

In Ploiesci: Democratulu.

In Brail'a: Impartialulu, Observatorulu, Lanterna (umor.), Urbanulu, Οι Σύλλογοι.

In Galati: Vocea Covurluiului, Orientulu, Buletinu comercialu (G. T. Baronzi), Gardistulu civicu.

In Severin: Dunarea.

In Buzeu: Curierulu de Buzeu.

In Iasi: Convorbiri literarie, Publicatiuni oficiale, Curierulu de Iasi, Dreptatea, Independint'a romana, Revist'a israelita, Perdatulu (umor.), Darabanulu (id.), Cugetulu tiei.

In Romanu: Armoni'a.

In Ismail: Opiniunea, Gazet'a de Ismail, Flagelulu (umor.)

In Bacau: Nuvelistulu, Buletinulu comunulu, Buhna (umor.)

In Berladu: Semenatorulu.

In Piatr'a: Corespondint'a provinciala.

In Bolgradu: Ecoulu Basarabiei (Bolduru Latiescu).

In Husi: Vocea Husiloru.

In Dohoroiu: Curierulu de Dohoroiu.

In Botosani: Lectorulu romanu.

In Brasiovu: Transilvani'a, Orientulu Latinu, Gazet'a Transilvaniei, Cocosiu rosii (satir.).

In Sibiiu: Telegrafulu.

In Pest'a: Albin'a, Federatiunea, Famili'a.

In Blasiu: Economulu, F'oi'a scolastica.

In Aradu: Gur'a Satului, Lumin'a.

In Rom'a: Daci'a traiana.

Predicatorulu satenului,* Stejarulu, Ico'na lumii, nu sciu positivu loculu unde aparu.**)

Diare ce nu sunt trecute in list'a de la Nr. 9 din Column'a lui Traianu.

Albumulu Peleriniloru, in Paris la 1851, de Dim. Bolintineu.

*) Acesta ese in Transilvani'a la Gherl'a in typographi'a diecesana de acolo. (Sz.-Ujvár). Red. Trans.

**) Despre celelalte doue nu amu auditu. Red. Tr.

In Bucuresci: Zefrulu Istrului (elin), 1838, Gazeta germana a Principatelor-romane-unite (organu alu nationalitatiloru) 1859, Folia in limba germana si romana 1859.

In Blasiu: Archivulu filologicu, 1869 et 70.

In Brasiovu si Sibiu: Plebeulu 1868, Poporul, Secolulu.*

Siarivari (umor.) 1865.

In Iasi: Folia biroului nationalu 1868.

Documentu de emigratiune,

datu de dn. proprietariu Grigorie Caracasiu, pentru omeni, carii aru voi a se muta pe mosia d-sale, aprópe de Ploiesci**). Acela suna:

Declaratiune.

Subscrisulu proprietariu absolutu alu mosiei Stramba, din plasa Targusiorului, districtu Prahova, departe de orasiulu Ploiesci de doua milometre, claru prin acesta, ca cedezu de veci cate (10) diece stanjeni façada si (30) treidieci lungulu pamentulu pe disa mosie la cati cultivatori romani din Transilvania voru voi se vie a se stabili pe densa pana la unu Nr. de (30) treidieci familie, inse in conditiile urmatórie:

1. Doritorulu de a obtine pamentulu, de care se vorbesce mai susu, cata se fie romanu de nationalitate.

2. In terminu de doi ani, dela primirea actului de proprietate, noulu proprietariu se fie obligatu a-si face pe loculu daruitu casa de locuitu.

3. In terminu de (15) cincispredece ani nu este liberu noulu proprietariu a vinde casa si loculu, decatu numai la sateni romani cultivatori. Dupa acestu terminu de (15) cincispredece ani trecuti, acesta restrictiune se va considera ca anulata si proprietariulu locului va deveni proprietariu absolutu alu lui.

4. Cultivatorulu, care a primitu ca daru asemenea locu dela subscrisulu, nu este liberu in cursulu de (15) cincispredece ani a schimba destinatiunea casei dupa loculu datu: adeca, nu pote face in ea carciuna, macelarie, bacanie, in sfrsitu nici unu felu de localitate de comerciu, si se va servi numai ca casa de locuitu, dependintie, gradini, si ori-ce specule de producte, economie de vite si altele.

5. Eu me obligu a cede de veci asemenea pamentu de amendoue laturile sioselei, ce duce dela Ploiesci la Brasiovu, fora una pretentiune alta de despagubire, la debitori, care aru voi se accepte

*) Noi aici in Brasiovu nu scimu nimic despre acestea, si ne miramu, unde le va fi aflatu dn. Aricescu; scimu inse ca in Brasiovu esise Expatriatulu sub protectiunea insurgentiloru magiari, in primaver'a 1849, redactoru Ces. Boliacu. Red. Tr.

**) Vedi dissertatiunea despre emigratiune si colonisatiune in Nrii 1, 2, 3 ai „Transilvaniei“. Doritorii a se informa despre acea mosia, se potu adresa la red. acestei foi, seu la dn. Ioanu Manu in Ploiesci, care tiene acea mosia in arenda, seu de adreptulu la dn. proprietariu in Bucuresci. Red.

aceste conditiuni. Asemenea si ori-care va accepta acestu pamentu, nu va avea a pretinde dela subscrisulu altu nimic, de catu cederea terenului si respectarea dreptului dobenditu, atatu de catre mine, catu si de catre urmasii mei. Pentru care voi libera actu investitu cu tote formele legale la fie-care individuu in parte, pana la numerulu de treidieci familii.

Doritorii de a dobendi asemenea pamentu si in conditiuniile cuprinse mai susu, voru subscrie in acesta si voru face o deosebita declaratiune. Indata ce numerulu subscriitoriloru va trece de douedieci, fie-care va veni la subscrisulu spre a primi actu de proprietate, legalisatu de autoritatile tierei, spre a servi lui si urmatoriloru sei.

Gr. Caracasiu.

Comissia colórei de Albastru.

Semnatur'a de mai susu, a domnului Grigorie Caracasiu, fiindu propria, se certifica de noi dupa cerere, cu explicatie, ca taxa dreptului legalisarei s'a perceptu prin col'a de charthia de unu leu nou, cu care a facutu cerere.

Pentru commissariu:

L. S.

Numele
(Illegibile.)

Bucuresci, 10 Iuniu 1874.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. pre tempulu dela siedinti'a comitetului asoc. din 8. Decembre 1874 pana la siedinti'a aceleia din 2. Februaru 1875.

Dela dn. parochu in Sasu-Sabesiu Avramu Davidu tacs'a de membru ord. pre anii 187²/₃ 187³/₄ 10 fl.

Prin directiunea despart. cerc. alu Blasiului (XX) s'a trimesu:

Dela dn. professore de preparandia in Blasiu, Elia Chirilla tacs'a de membru ord. nou pre 187⁴/₅ 5 fl. Dn. cancelistu metropolitanu in Blasiu Simeonu Tamasu, tacs'a pentru diploma 1 fl. Dn. professore in Blasiu dr. Ibano Ratiu, tacs'a pentru diploma 1 fl. Dn. professore in Blasiu, Georgiu Vlassa tacs'a pentru diploma 1 fl. Dn. presiedinte orfanalu in Sant-Martin Basiliu Moldovanu tacs'a de m. ord. pre 187¹/₂ 5 fl. Dn. proprietariu in Samostelnicu Sonu Popu Florianu, tacs'a de m. ord. nou pre 187⁴/₅ 5 fl.

Sum'a 18 fl.

Dela dn. avocatulu in Tasnad Georgiu Filepp tacs'a de m. ord. pre 187²/₃ 5 fl. Dn. parochu in Ilva mare, Iosifu Balu, tacs'a de m. ord. pre 187³/₄ 5 fl. Dn. v. notariu judecatorescu in Sibiu, Demetriu Munteanu tacs'a de m. ord. pre 187⁴/₅ 5 fl. Dn. presiedinte de sedria in Sighisiora, Nicolau Sustai tacs'a de m. ord. pre 187⁴/₅ 5 fl. Dn. avocatulu in Desiu, Gabriele Manu tacs'a de m. ord. pre 186⁸/₉ 186⁹/₇₀ 10 fl. Dn. consiliariu scol. in pensiune, dr. Pavelu Vasiciu tacs'a de m. ord. pre anii 187¹/₂ 187²/₃ si 187³/₄ 15 fl.

Prin directiunea despart. cerc. alu Reginului sasescu, s'a trimesu:

a) ca tace de membrii ord.

Dela dn. concipientu Andreiu Popu tacs'a de m. ord. nou si pentru diploma 6 fl. Dn. notariu Iosifu Fincu tacs'a pre 1867⁸/₈ 5 fl. Dn. preotu Ioanu Socaciu tacs'a de m. ord. nou si pentru diploma 6 fl. Dn. proprietariu Teodoru Pascu tacs'a

de m. ord. nou si pentru diploma 6 fl. Dela comun'a Dumbrava tacsă de m. ord. nou 5 fl. Dn. protop. Iosifu Brancovanu tacsă pre 186⁷/₈ 5 fl. Dn. preotu Branea Ioanu tacsă de m. ord. nou 5 fl. Dn. jude procesuale Pavelu Cadaru tacsă de m. ord. nou 5 fl. Dn. practicantulu de advocatura Ioanu Muresianu tacsă de m. ord. nou 5 fl. Dn. preotu greco-orient. Mateiu Danila, tacsă de m. ord. nou si pentru diploma 6. Dn. subnotariu Nicolau Mantia tacsă de m. ord. nou 5 fl. Dn. studente in Lipsia Simeonu Popescu tacsă de m. ord. nou 5 fl. Dn. preotu greco-cat. Petru Nicolau tacsă de m. ord. si pentru diploma 6 fl. Dn. adm. protop. Vasilie Popoviciu tacsă de m. ord. nou 5 fl. Dn. preotu greco-orient. Galateonu Siago tacsă de m. ord. nou 5 fl. Dn. preotu gr.-cat. Teodoru Stavila tacsă de membru ord. nou 5 fl. Dn. subnotariu Stefanu Danila tacsă de m. ord. nou 5 fl. Dn. preotu gr. cat. Alesandru Ternoveanu tacsă de m. ord. nou si pentru diploma 6 fl. Dn. cancelistu advocatiale Vasiliu Szgimirianu tacsă de m. ord. nou 5 fl. Dn. comerciante, Nicolau Marinoviciu tacsă de m. ord. nou 5 fl.

b) cá tacsă de membrii ajutatori:

Dela dn. preotu Georgiu Lászlo 1 fl. Dn. preotu Vasilie Mateiu 1 fl. Dn. preotu Dumitru Cornea 1 fl. Dela comun'a Dumbrav'a 8 fl. 50 cr.

Prin directiunea despartiem. cerc. alu Sibiului (III.) s'a transpusu dela dn. notariu comun. in Sibiulu, Stefanu Paulu cá tacsă de m. ord. pre anii 187²/₃ si 187³/₄ 10 fl. Dn. negociatoriu in Brasiovu Ioanu Persoiu, tacsă de membru ord. pre 186⁷/₈ 5 fl. Dn. protopopu in Elisabetopole Stefanu Campianu tacsă de m. ord. pre 187¹/₂ si 187²/₃ 10 fl.

Sibiin 2. Fauru 1875.

Dela secret. asoc. trans.

Bibliografia.

La Istori'a naturale edit. II. a dlui directoru Cosma Anca, anuntiată in Nr. tr., se recomanda de catra auctoru cá midiulocu de intuitiune: *Tablelle mari de pariete dein istori'a naturale a animaleloru*, anuntiate si in acésta fóia de repetite-ori si cu atatu mai virtosu, cá acelea suntu prea bine lucrate, éra nomenclatur'a animaleloru este romanésca.

Acestea tablelle nu aru trebui se lipsésca dein nici una classe, in care se propune Zoologi'a. Se afla de vendiare, precumu se mai aratase, in Sibiin la librari'a Iuliu Spreer (inainte Sam. Filtsch). Pretiulu in consideratiunea greutatiloru artistice care intempina asemenea productiuni, este moderatu.

Totu la librari'a Iul. Spreer se afla si Elementariu séu Abecedariu pentru scólele romanesci, compusu dupa principiile Scripto-legiei pure, de Basiliu Petri, professoru preparandiale. Cu unu indreptariu pentru invetiatori. Sibiin 1874. Acestu ABCdariu are si cateva ilustratiuni elaborate prea bene.

In aceeasi libraria se vede una specie de expositiune in permanentia, compusa dein diverse midiulóce de instructiune; magazinu de requisite pentru scrisu, desemnu, pictura; magazinu de carti scolastice pentru tóte scólele dein patria.

Prin librari'a Iul. Spreer se potu trage dela Bucuresci, Iassi, Craiov'a etc. ori-ce carti romanesci, cu pretiurile originali, anuntiate de catra auctori si editori, cu adaosu numai de porto.

Totu asemenea se potu aduce si lucrari de arte, cumu de ex.:

Cart'a Romaniei si a tieriloru invetinate; cu aratarea toturoru liniiloru de cali ferate cate se afla functionandu si cate suntu in lucrare 1874. Acésta carta romanésca, colorata frumosu, este proprietatea tipografiloru asociati in Bucuresci, (passagiulu romanu) si costa numai 2 lei noi 50 bani séu 1 fl. 12 cr. v. a.

Planulu topograficu alu capitalei Bucuresci cu tóte partile sale, si cu explicatiuni, publicatu de maiorulu Papasoglu, cunoscutulu amatoru de anticitati, cultivatoru alu istoriei vechi si midiulocie a Romaniei si a romaniloru.

Cu prenumeratiunea la Cuventarile besericesci, tom. I. edit. II. cu 1 fl. si la

Cuventarile funebrali séu la morti, cu 1 fl. 50 cr., prelucrate de dn. Ioane P. Papiu, spiritualu la institutul corectoriu trans. si assess. consist., benevoiesca a se adressá fia-care doritoriu de a le avé, de a dreptulu la dsa in Gherla (Armenopolis). Tiparirea opuriloru merge inainte.

Dein tomulu alu II. alu cuventariloru besericesci inca se mai afla cateva exempl.

ANUNCIU.

Iliada si Odyssea lui Omeru. precumu si Bathraccomyomachia, traduse de subscrisulu in prosa, intr' unu stilu si limba catu se póte mai populara si mai apropiata de textulu originalu grécescu, si insoçite cu istori'a poemeloru omerice si cu tóte cunoscintiele mythologice, geographice etc. etc., necesarie pentru complet'a loru intielegere, s'au pusu sub presa.

Amatorii de aa vea pe Omern in limb'a romana suntu invitati printr' acésta a contribuí prin abonarea loru la publicarea acestei capodopere a geniulu poeticu alu omenirei. Iliad'a va cuprinde aprópe 35 cóle de tipariu in 8-o mare, ér' Odyssea si Bathrachomyomachia aprópe 25 cóle. Pretiulu pentru amendoue volumele se fixeaza la 12 franci, dintre cari 9 franci se voru platí la priimirea volumulni antaiu, ér' restulu la priimirea volumulni alu doilea.

Colectantii de abonamente voru priimí unu beneficiu de 10 la suta.

Jassy, | Ianuariu 1875.

I. Caragiani,
professoru de istori'a literaturai elene
la facultatea de litere din Iassy.